

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Валентина АРАНЧІЙ

18 жовтня 2021 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу за ступенем вищої освіти бакалавр
освітньо-професійної програми
Менеджмент підприємства
спеціальності 073 Менеджмент
галузі знань 07 Управління та адміністрування
на 2022 рік

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ, ПРАВА
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ПОЛТАВА – 2021

Програму підготували:

ФЕДІРЕЦЬ Олег	доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної
САЗОНОВА Тетяна	гарант освітньої (освітньо-професійної) програми Менеджмент підприємства; голова науково-методичної ради спеціальності «Менеджмент», доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної;
БЕРЕЗІНА Людмила	професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин;
ШУЛЬЖЕНКО Ірина	доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної;
РУДИЧ Алла	завідувач кафедри економічної теорії та економічних досліджень

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Менеджмент»
«20» вересня 2021 р. (протокол № 2)

Голова науково-методичної ради
спеціальності «Менеджмент»

Т. САЗОНОВА

ВСТУП

Фахове вступне випробування, як форма вступного випробування для вступу на основі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня Молодший спеціаліст, освітнього ступеня Молодший бакалавр та освітньо-професійного ступеня Фаховий молодший бакалавр, передбачає перевірку підготовленості вступника до здобуття ступеня вищої освіти бакалавр за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування на основі раніше здобутих компетенцій.

Завданням фахового вступного випробування є перевірка у вступників знань з навчальних дисциплін «Основи економіки», «Основи менеджменту», «Статистика», необхідних для підготовки за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування ступінь вищої освіти бакалавр.

Для успішного засвоєння програми підготовки за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальністю 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування вступники повинні мати освітньо-кваліфікаційний рівень Молодший спеціаліст, освітній ступінь Молодший бакалавр або освітньо-професійний ступінь Фаховий молодший бакалавр та здібності до набуття відповідних інтегральної, загальних та фахових компетентностей. Обов'язковою умовою є вільне володіння державною мовою.

Програма фахового вступного випробування охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до компетентностей особи, яка бажає навчатись в Полтавському державному аграрному університеті з метою одержання ступеня вищої освіти бакалавр за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Порядок проведення фахового вступного випробування визначається «Положенням про приймальну комісію Полтавського державного аграрного університету».

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування для вступників передбачають виконання тестових завдань, які об'єктивно визначають їх рівень підготовки.

Тестова перевірка знань з дисциплін «Основи економіки», «Основи менеджменту», «Статистика» охоплює систему базових тестових завдань закритої форми із запропонованими відповідями.

Тестові завдання закритої форми складаються з двох компонентів:

- а) запитальної (змістовної) частини;
- б) 4 відповіді.

Оцінювання здійснюється за шкалою від 100 до 200 балів (табл. 1).

Таблиця 1

ТАБЛИЦЯ

відповідності тестових балів, отриманих за виконання завдань фахового вступного випробування під час вступу на навчання для здобуття ступеня бакалавра за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент, рейтинговій оцінці за шкалою 100-200 балів

Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200	Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200	Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200
0	не склав	17	103	34	154
1	не склав	18	106	35	157
2	не склав	19	109	36	160
3	не склав	20	112	37	163
4	не склав	21	115	38	166
5	не склав	22	118	39	169
6	не склав	23	121	40	172
7	не склав	24	124	41	175
8	не склав	25	127	42	178
9	не склав	26	130	43	181
10	не склав	27	133	44	184
11	не склав	28	136	45	187
12	не склав	29	139	46	190
13	не склав	30	142	47	193
14	не склав	31	145	48	196
15	не склав	32	148	49	199
16	100	33	151	50	200

Для кожного вступника передбачається 50 тестових завдань. По кожному завданню передбачається 4 варіанти відповіді, з яких вступник повинен вибрати вірну. Максимальна кількість балів, які вступник може набрати за виконання тестових завдань становить 200 балів.

Приймальна комісія допускає до участі у конкурсному відборі для вступу на навчання, які при складанні фахового вступного випробування отримали не менше 100 балів.

Тривалість фахового вступного випробування – 1 година.

ЗМІСТ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ У РОЗРІЗІ ДИСЦИПЛІН

ДИСЦИПЛІНА «ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ»

Тема 1. Загальні основи економічного розвитку

Економіка як сфера людської діяльності. Поняття «економіка» і його зміст. Співвідношення понять «економіка» і «господарство». Суть економічної діяльності. Причини існування економіки.

Потреби і обмеженість ресурсів. Складові економіки: трансформаційна, інформаційна та інституційна. Зв'язок економіки з системами природа і суспільство. Економічні знання в системі наукових знань.

Економічна наука, її зародження та розвиток. Предмет дослідження та функції економічної науки. Зв'язок економічної науки з іншими науками. Методи і рівні економічних досліджень. Поняття методу економічної науки. Основні методи економічних досліджень. Економічні закони. Мікро- та макрорівень економічних досліджень.

Тема 2. Процес виробництва.

Потреби як рушійна сила економічного розвитку. Поняття потреб. Економічні потреби. Види потреб. Закон зростання потреб. Вплив потреб на економічний розвиток. Економічні інтереси. Економічні блага: поняття, властивості, класифікація. Обмежені та вільні блага. Корисність благ. Гранична корисність.

Закон спадної корисності. Взаємозв'язок благ. Субституційні та комплементарні блага.

Економічні ресурси: властивості, класифікація. Види ресурсів. Сучасні тенденції у розвитку ресурсної бази економіки. Фактори виробництва. Зв'язок ресурсів і продукту. Обмеженість ресурсів.

Виробнича функція. Комплементарність та субституційність ресурсів. Виробничі можливості. Продуктивні сили суспільства. Поняття виробництва. Фази виробництва. Продукт виробництва та форми його існування. Структура виробництва. Проміжний та кінцевий продукт. Первинний, вторинний та третинний сектори виробництва.

Тема 3. Функціонування ринкового механізму.

Ринковий попит та фактори, що його визначають. Поняття попиту. Закон попиту. Цінові та нецінові фактори попиту. Ринкова пропозиція та фактори, що її визначають.

Поняття пропозиції. Закон пропозиції. Цінові та нецінові фактори пропозиції.

Взаємодія попиту і пропозиції та встановлення ринкової ціни. Механізм встановлення ринкової рівноваги.

Механізм зміни ціни в умовах ринку. Переваги та недоліки ринкового ціноутворення. Надлишки споживача та виробника. Еластичність попиту та

пропозиції. Поняття еластичності. Фактори еластичності попиту та пропозиції. Значення еластичності в ринковому ціноутворенні та її використання в господарській практиці.

Тема 4. Умови функціонування ринку. Конкуренція і монополія

Конкуренція, її типи, види і форми. Сутність конкуренції. Внутрішньогалузева і міжгалузева конкуренція. Типи ринків за режимом конкуренції. Досконала і недосконала конкуренція. Цінові і нецінові методи конкурентної боротьби. Недобросовісна конкуренція. Позитивні і негативні наслідки конкуренції.

Монополізм, його причини і форми прояву. Поняття монополії і суть монополізму. Причини і умови існування монополізму. Види монополій. Форми прояву монополізму. Монопольна влада. Позитивні і негативні наслідки монополізму. Природні монополії. Державне обмеження і регулювання монополій.

«Провали» ринку та необхідність державного регулювання. Причини і випадки «провалів» ринку. Зовнішні ефекти а суспільні блага. Асиметрія інформації та економічні ризики. Економічна невизначеність та страхування. Невизначеність прав власності та транзакційні витрати. Необхідність, форми і методи державного регулювання ринку.

Тема 5. Ринок ресурсів.

Ринок ресурсів, його складові та особливості функціонування. Похідний характер попиту на ресурси. Попит на ресурси та їх продуктивність. Вплив ринку ресурсів на ринок готового продукту.

Ринок праці. Праця як ресурс. Попит на працю. Продуктивність праці. Особливості пропозиції праці. Взаємодія попиту і пропозиції на ринку праці, формування заробітної плати та зайнятість. Заробітна плата, її форми і системи. Номінальна і реальна заробітна плата. Фактори диференціації заробітних плат.

Ринок землі. Земля як ресурс та її особливості. Формування попиту на землю. Особливості пропозиції землі. Земельна рента, її види. Ціна землі.

Ринок капіталу. Формування попиту на капітал. Особливості формування пропозиції капіталу. Позичковий процент і фактори, що на нього впливають. Реальний і фіктивний капітал. Інвестиції, їх суть і види. Джерела інвестицій. Інституційна структура ринку капіталів.

Ринок реальних інвестицій та його інститути. Ринок фінансового капіталу. Позичковий капітал. Ринок цінних паперів. Інструменти ринку цінних паперів. Акції як інструмент ринку цінних паперів, облігації, векселі, похідні цінні папери.

Тема 6. Підприємництво в ринковій економіці.

Підприємництво, його суть і функції. Сутність і ознаки підприємницької діяльності. Еволюція підприємництва. Функції підприємництва. Види підприємницької діяльності. Принципи і умови підприємницької діяльності.

Підприємство і фірма. Поняття фірми. Поняття підприємства. Види підприємств. Організаційно-правові форми підприємств, їх переваги і недоліки. Бізнес-планування

Тема 7. Виробництво на підприємстві.

Витрати виробництва та їх види. Поняття витрат. Явні та неявні витрати. зв'язок витрат із змінами обсягів виробництва: постійні, змінні витрати. загальні середні та граничні витрати. Масштаб виробництва та виробнича потужність підприємства.

Собівартість виробництва. Капітал підприємства та його структура. Поняття капіталу підприємства. Джерела формування капіталу. Напрямки вкладення капіталу підприємства.

Основні та оборотні засоби. Функціонування капіталу та його оборот. Зношення основного капіталу. Амортизація.

Доходи підприємства та прибуток. Поняття доходу підприємства, його джерела і форми. Поняття прибутку та його функції. Фактори, що впливають на величину прибутку.

Управління підприємством в умовах ринку. Бізнес планування. Система менеджменту на підприємстві. Маркетингова діяльність.

Тема 8. Витрати на виробництво та реалізацію продукції

Загальна характеристика витрат підприємства та їх класифікація. Поняття собівартості продукції. Індивідуальна собівартість. Галузева собівартість. Нормативна собівартість. Планова собівартість продукції. Фактична собівартість. Кошторисна собівартість. Цехова собівартість.

Планування собівартості продукції. Статті та елементи калькуляції собівартості продукції. Методи калькулювання собівартості продукції. Методика визначення собівартості сільськогосподарської продукції. Склад витрат виробництва та обігу, що включаються у собівартість продукції. Витрати, що не включаються у собівартість продукції.

Системи та методи внутрішнього контролю за поточними витратами. Кошторис витрат виробництва: поняття, склад та методика складання. Шляхи зниження собівартості сільськогосподарської продукції.

Тема 9. Національна економіка.

Сутність національної економіки. Суб'єкти макроекономічних відносин. Структура національної економіки. Основні макроекономічні пропорції. Сутність та складові сукупного попиту і сукупної пропозиції. Макроекономічна рівновага як фундаментальна проблема економіки.

Валовий внутрішній продукт (ВВП). Валовий національний продукт (ВНП). Методика розрахунку ВВП та ВНП. Номінальний та реальний ВВП. Потенційний та фактичний ВВП. Дефлятор ВВП. Динаміка ВВП України. Сутність та методика розрахунку чистого національного продукту (ЧНП), національного доходу (НД), особистого доходу (ОД).

Економічне зростання та економічний розвиток. Екстенсивний та інтенсивний типи економічного зростання. Циклічність як форма руху економіки. Сутність та фази економічного циклу. Характер економічної активності на різних фазах економічного циклу. Антициклічне регулювання.

Зайнятість населення у ринковій економіці. Причини виникнення та види безробіття. Визначення рівня безробіття. Фактичний та природний рівні безробіття. Соціально-економічні наслідки безробіття. Сутність та напрямки державної політики зайнятості. Рівень та динаміка безробіття в Україні.

Інфляція: сутність та причини виникнення. Показники інфляції. Види інфляції. Соціальні та економічні наслідки інфляції. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Основні заходи антиінфляційної політики держави. Інфляція та способи її регулювання в Україні.

Роль та функції держави в ринковій економіці. Економічна політика держави. Напрямки та методи державного регулювання економіки. Зміст та завдання грошово-кредитної політики держави. Функції Центрального банку країни. Види та інструменти грошово-кредитної політики. Грошово-кредитна політика в Україні. Сутність та основні інструменти бюджетно-податкової політики. Податки та їх види. Принципи та способи оподаткування. Державний бюджет та його структура. Основні статті доходів та видатків державного бюджету. Зв'язок між ставкою оподаткування та надходженнями до державного бюджету. Бюджетний дефіцит та способи його фінансування. Державний борг: сутність, причини виникнення та наслідки. Бюджетно-податкова політика в Україні.

Рекомендована література

1. Основи економічної теорії: підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2008. 448 с.
2. Кириленко В.В. Економіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Тернопіль: Економічна думка, 2002. 193с.
3. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручнику / С. М. Панчишин та ін. , за ред. С. М. Панчишина і П. І. Островерха. 4-те вид., виправл. та доп. Л.: Апріорі, 2020. 648 с.
4. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підруч. Київ : КНЕУ, 2013. 779 с.
5. Економічна теорія: підручник / В.Д. Лагутін та ін. , за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг. -екон. ун-т, 2017. 608 с.
6. Гетьман О.О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 488 с.
7. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 304 с.
8. Економіка підприємств: підручник / Ф. В. Горбонос та ін. Київ : Знання, 2010. 463 с.
9. Захарченко В. І., Балахонова О. В., Меркулов М. М. Економіка підприємства: навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2014. 300 с.

10. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств: підручник. Київ : ЦУЛ, 2013. 504 с.

11. Петрович М.Й., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Економіка і фінанси підприємства : підручник. Львів : Магнолія 2006, 2014. 406 с.

12. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2013. 384 с.

13. Проданова І. І., Данилейчук Р.Б. Національна економіка навчальний посібник. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2017. 198 с. URL: <http://chitalnya.nung.edu.ua/node/4484>

ДИСЦИПЛІНА «ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ»

Тема 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту.

Поняття «менеджмент» і необхідність управління організаціями. Співвідношення категорій «управління», «менеджмент», «адміністрування», «керування». Організація, цілі її діяльності та критерії успіху. Поділ праці в організації та необхідність управління. Характеристика різних поглядів на сутність менеджменту. Поняття «менеджмент» у широкому та вузькому розумінні. Менеджмент як наука і мистецтво. Функції менеджменту, цикл менеджменту.

Менеджмент як вид професійної діяльності. Ознаки діяльності менеджера. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, маркетинг. Рівні менеджменту: вищий, середній, нижчий. Ролі менеджера в організації: міжособові; інформаційні; пов'язані з прийняттям рішень. Якості менеджера: технічні здібності; аналітичні здібності; здібності взаємодіяти з людьми; діагностичні здібності; концептуальні здібності. Співвідношення якостей, необхідних менеджеру на різних рівнях управління.

Тема 2. Закони, закономірності та принципи менеджменту.

Закони та закономірності менеджменту: закон відповідності систем цілям; закон відповідності організації системи зовнішньому середовищу; закон інтеграції управління; закон економії часу; закон інерції системи; закон еластичності системи; закон безперервного вдосконалення системи.

Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту. Принципи цілеспрямованості. Принцип ієрархічності. Принцип динамічної рівноваги. Принцип економічності управління. Принцип урахування інтересів. Взаємозв'язок між принципами менеджменту.

Тема 3. Історія розвитку менеджменту.

Історія розвитку управлінської думки у світі та в Україні. Передумови виникнення науки про управління. Класичні теорії менеджменту: школа

наукового управління; класична (адміністративна) школа управління; школа людських відносин; школа поведінських наук; емпірична школа, школа «соціальних систем», нова школа. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід. Вклад у розвиток управлінської науки зарубіжних та вітчизняних вчених. Розвиток управлінської науки в Україні. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Тема 4. Поняття організацій та їх класифікація.

Поняття організації, її роль на значення. Організація як відкрита система. Внутрішні та зовнішні фактори середовища організації. Міжнародне середовище менеджменту. Організації в Україні. Культура організації. Роль бізнесу в суспільстві. Соціальна відповідальність менеджменту. Етика і сучасне управління. Управління етикою і соціальною відповідальністю. Будь-яка організація має циклічний характер розвитку, тобто проходить через певні етапи життєвого циклу.

Тема 5. Функції та технологія менеджменту.

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація та характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту. Динамічний взаємозв'язок конкретних і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.

Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту.

Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: ціле визначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішень, зворотній зв'язок. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, мінливість, стійкість.

Тема 6. Планування як загальна функція менеджменту.

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їх взаємозв'язок. Класифікація планів організації. Етапи процесу планування: визначення місії та цілей; оцінка сильних і слабких сторін організації; розроблення стратегії. Базові стратегії. Економіко-організаційний зміст оперативного планування. Загальна характеристика бізнес-планування. Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації. Ієрархічна підпорядкованість, субординація цілей організації. Традиційний процес постановки цілей. Концепція управління за цілями.

Тема 7. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту.

Сутність організаційної діяльності, її місце в системі управління. Поняття і складові організаційної діяльності. Суть принципи функції

організації. Владні повноваження, обов'язки, відповідальність. Норма керованості. Централізація і децентралізація. Процес делегування повноважень і відповідальності. Сутність організаційної структури управління, її роль у досягненні мети. Елементи структури. Характеристика основних видів організаційних структур управління. Лінійні і функціональні організаційні структури управління. Комбіновані структури управління: лінійно-функціональна; лінійно-штабна; дивізійна; матрична. Функціональний підхід до формування організаційних структур менеджменту. Цільовий підхід до формування організаційних структур.

Тема 8. Мотивування як загальна функція менеджменту.

Поняття мотивування як функції менеджменту. Теорії мотивування: теорії змісту (теорія потреб А. Маслоу, двочинникова теорія Фредеріка Герцберга, теорії Х та Y Д. Мак-Грегора) та теорії процесів (теорія очікувань, теорія справедливості, теорія визначення цілей). Мотиваційні засоби менеджера. Оплата праці як основний чинник мотивування продуктивності праці. Оплата праці: заробітна плата, система винагород і премій. Сучасні системи та форми стимулювання праці. Методи соціального впливу і морального стимулювання.

Тема 9. Контролювання як загальна функція менеджменту.

Поняття контролю, його місце в системі управління. Завдання контролю: пристосування до зміни середовища; обмеження нагромадження помилок; подолання складних організаційних проблем; мінімізація затрат. Типи контролю: сфери контролю; рівні контролю; відповідальність за контроль. Етапи контролювання: затвердження стандартів; оцінка виконання; порівняння показників виконання за стандартами; внесення коректив. Види управлінського контролю. Рівні операційного контролю: попередній контроль; поточний контроль; підсумковий контроль. Фінансовий контроль. Системи контролювання: внутріфірмове; незалежне; державне регулювання. Поняття регулювання та його місце в системі управління. Функція менеджменту “оперативне регулювання”.

Тема 10. Методи менеджменту.

Методи менеджменту спрямовані та орієнтовані на об'єкт управління (фірма, відділ, підрозділ тощо), тобто на працівників, які здійснюють різні види діяльності. Змістом методів менеджменту є специфіка прийомів і способів впливу. Методи менеджменту є отримані в процесі реалізації конкретних функцій менеджменту. Технологічні методи менеджменту впливають на працівників через документи, які визначають технологію здійснення виробничо-господарських процесів. До технологічних методів менеджменту належать: технологічні документи, конструкторські документи. До соціально-психологічних методів належать такі: соціальні плани, моральні стимули, методи формування колективів та соціально-психологічного клімату в колективі. Адміністративні методи менеджменту включають сукупність

способів впливу, а саме: організаційні способи впливу; розпорядчі способи впливу; дисциплінарні способи впливу.

Тема 11. Теорія прийняття управлінських рішень.

Типи управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень: ухвалення рішень за умов визначеності; ухвалення рішень в умовах ризику; ухвалення рішення за умов невизначеності. Етапи раціонального ухвалення управлінського рішення: виявлення та визначення ситуації, що потребує вирішення; визначення варіантів; оцінка варіантів; вибір оптимального варіанта; впровадження обраного варіанта; оцінка результатів. Поведінкові аспекти ухвалення управлінського рішення. Методи творчого пошуку альтернативних варіантів.

Тема 12. Комунікації в менеджменті.

Поняття і характеристика комунікацій. Комунікативний процес, його елементи та етапи. Різновиди комунікацій. Комунікації між організацією та середовищем. Міжрівневі комунікації в організації. Комунікації між керівником і підлеглими. Комунікації між керівником і робочою групою. Поняття про трансакції. Методи вдосконалення комунікацій. Методи вдосконалення міжособистісних комунікацій. Підвищення ефективності інформаційного обліку. Інформація, її сутність та значення в менеджменті. Класифікація інформації. Вимоги до інформації. Особливості надходження, утворення і використання інформації на рівнях менеджменту.

Тема 13. Керівник та лідер.

Поняття і загальна характеристика керівництва. Типи керівників. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Взаємозв'язок загальних функцій менеджменту з функціями керівника. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Влада в менеджменті. Форми і баланс влади. Форми влади керівника. Природа лідерства та його складові. Типологія лідерів. Теорії лідерства. Теорія підходу з позиції особистих якостей. Теорія поведінкового підходу. Теорія ситуаційного підходу. Особливості національних систем керівництва.

Тема 14. Управління конфліктними ситуаціями та стресами.

Природа конфлікту в організації. Типи конфліктів. Причини конфлікту. Управління конфліктною ситуацією (структурні методи, міжособистісні стилі вирішення конфліктів). Нарівні з конфліктами важливу роль в житті людей відіграють стреси. У навіть добре керованій організації виникають ситуації, які негативно діють на людей і викликають у них почуття стресу. В залежності від виду і характеру стреси бувають фізіологічними і психологічними. Стресостійкість менеджера

Тема 15. Імідж, етика та етикет в менеджменті.

Властивість уміння людини впливати на інших людей, яка проявляється як не усвідомлено, так і за допомогою спеціальних прийомів, поділяється на два елементи - упевненість і позитивна енергетика. Ділова етика є одним з головних «знарядь» формування іміджу компанії. У сучасному бізнесі особі фірми приділяється чимала роль. Ті організації, в яких не дотримується діловий етикет, втрачають дуже багато чого. Там же, де діловий етикет став нормою життя, вища продуктивність праці, краще результати. Підприємці усього світу знають найголовніший постулат бізнесу: хороші манери прибуткові. Визначення етики та етикету менеджменту.

Рекомендована література

1. Бай С.І. Менеджмент організацій. Київ: КНТЕУ. 2008. 174 с.
2. Басовский Л. Е. Менеджмент: учеб. пособ. Москва : ИНФРА-М, 2007. 216 с.
3. Беседін М.О., Нагаєв В.М. Основи менеджменту: оціночно-ситуаційний підхід (модульний варіант): підручник. Київ: ЦНЛ, 2005. 496 с.
4. Василенко В.В. Теорія та практика розробки управлінських рішень: навч. посіб. Київ: ПУЛ, 2002. 420 с
5. Виханський О.С., Наумов А.И. Менеджмент: учебник. 3-е изд. Москва : Гардарики, 2000. 528 с.
6. Герчикова И.Н. Менеджмент : учебник. Москва : ЮНИТИ, 2005. 501 с.
7. Гудзинський О. Д., Судомир С. М., Гуренко Т. О. Менеджмент підприємницької діяльності : навч. посіб. Київ : ПІК ДСЗУ, 2010. 321 с.
8. Завадський Й.С. Менеджмент: Management: підруч. для студ. вищ. економ. навч. закл. У 3-х томах. Т.1. Київ: УФІМіБ, 2002. 542с.
9. Завадський Й.С. Менеджмент: Management підруч. для студ. вищ. економ. навч. закл. У 3-х томах. Т.2. Київ : Видавництво Європейського університету, 2002, 640с.
10. Кожушко Л. Ф., Кузнецова Т. О. Менеджмент : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2010. 346 с.
11. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту: підручник. Вид. 2-ге, випр. і доп. Київ : Академвидав, 2007. 464 с.
12. Лепейко Т. І., Миронова О. М. Менеджмент : навч. посіб. Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. 204 с.
13. Менеджмент: навч. посіб. / за ред. С.І. Михайлова. Вінниця: НОВА КНИГА, 2006. 416 с.
14. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. Москва : Дело, 2003. 702 с.
15. Осовська Г.В., Осовський О.А. Основи менеджменту: підручник. Видання 3-є, перероблене і доповнене. Київ: «Кондор», 2006. 664 с.
16. Охріменко А.Г. Основи менеджменту: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 130 с.
17. Пилипенко С.М., Пилипенко А.А., Оленко В.І. Менеджмент : навч. посіб. Харків: Вид. ХДЕУ. 2002. 208 с.

18. Потьомкін С. К., Козлова І. М., Яндола К. О. Менеджмент : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2009. 276 с.
19. Рудьєв В.А., Гуткевич С.О. Менеджмент : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 312 с.
20. Стадник В. В., Йохна М. А. Менеджмент : підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ : Академвидав, 2010. 472 с.
21. Туленков М. В. Сучасні теорії менеджменту : навч. посіб. Київ : Каравела, 2007. 304 с.
22. Хміль Ф. І. Основи менеджменту : підручник Київ : Академвидав, 2003. 608 с.
23. Хмурова В. В. Менеджмент підприємницької діяльності : навч. посіб. Київ : КНУТД, 2011. 247 с.

ДИСЦИПЛІНА «СТАТИСТИКА»

Тема 1. Предмет і метод статистики. Загальне поняття статистики. Предмет статистики як суспільної науки. Галузі статистичної науки. Організація єдиної системи обліку та статистики в Україні. Нормативно-інструктивна база проведення статистичних досліджень в Україні. Основні категорії та поняття статистики (статистична сукупність, одиниці сукупності, статистичні ознаки, варіація, варіанти, частоти, статистична закономірність). Метод статистики. Статистична методологія. Етапи статистичних досліджень. Класифікація статистичних методів відповідно до етапів статистичного дослідження.

Тема 2. Статистичне спостереження. Поняття статистичного спостереження, основні вимоги щодо його здійснення. Основні елементи статистичного спостереження (об'єкт, предмет, суб'єкт, мета, завдання тощо). Організаційні форми, види і способи статистичного спостереження. Форми статистичного спостереження: перепис, облік, спеціальні спостереження, опитування, звітність. Суцільні та несущільні спостереження. Несущільні спостереження: вибіркове, обстеження основного масиву, монографічне обстеження, анкетне обстеження. Форми державних спостережень. Види, реквізити, порядок складання та подачі статистичної звітності. Робочі документи статистичного спостереження: план спостереження, програма спостереження, статистичні формуляри та допоміжні документи. Помилки статистичного спостереження (реєстрації та репрезентативності, випадкові та систематичні). Арифметичний і логічний контроль результатів спостереження на наявність помилок.

Тема 3. Зведення та групування статистичних даних. Сутність статистичного зведення. Попередня підготовка зібраних в ході дослідження

даних до аналізу: перевірка, систематизація, обробка, підсумовування даних і представлення їх у формі статистичних таблиць. Ряди розподілу та їх елементи. Варіаційні, атрибутивні та ранжирувані ряди розподілу. Дискретні та інтервальні варіаційні ряди. Статистичне групування, його суть і завдання. Види статистичних групувань: структурне, типологічне, аналітичне, просте, комбінаційне, вторинне. Методологія статистичних групувань. Послідовність побудови інтервального ряду розподілу. Групувальні ознаки. Класифікація та розподіл на групи в статистиці. Побудова ранжированого ряду. Визначення кількості груп. Визначення величини інтервалу. Особливості групування малих сукупностей. Обчислення статистичних характеристик ряду розподілу.

Тема 4. Подання статистичних даних: таблиці, графіки, карти.

Статистичні таблиці, їх види. Складові статистичної таблиці: вертикальні графи, горизонтальні рядки, заголовки. Підмет і присудок статистичної таблиці. Правила оформлення таблиць. Представлення даних аналітичного групування у формі статистичних таблиць. Прості, групові, комбінаційні таблиці. Використання графічного методу в статистичних дослідженнях. Основні елементи статистичного графіка. Поле графіка. Геометричні знаки. Просторові орієнтири. Масштабні орієнтири. Експлікація графіка. Діаграми. Картограми. Картодіаграми. Лінійна діаграма. Стовпчикові діаграми. Різновиди стовпчикової діаграми: гістограма. Стрічкові діаграми. Секторні діаграми. Прямокутні діаграми. Квадратні діаграми. «Знак Варзара». Колові діаграми. Радіальні діаграми: замкнуті і спіральні. Метод фігур-знаків. Картограми і картодіаграми. Правила побудови графіків. Вибір оптимального виду графічного зображення різних статистичних даних. Можливості наочного представлення результатів статистичного дослідження за допомогою презентації.

Тема 5. Узагальнюючі статистичні показники. Поняття та види статистичних показників. Кількісні та якісні показники. Абсолютні показники, їх одиниці виміру. Відносні показники, їх види (динаміки, планового завдання, виконання плану, структури, порівняння, координації, інтенсивності) і форми виразу. Середні величини як характеристики ряду. Формули ступеневої середньої зважені та незважені. Об'ємні середні величини (арифметична, геометрична, гармонійна, хронологічна та інші). Структурні середні (мода і медіана), особливості їх визначення для різних видів рядів розподілу.

Тема 6. Аналіз рядів розподілу. Поняття про статистичні ряди розподілу. Поняття центральної тенденції ряду розподілу. Концентрація як характеристика варіаційного ряду розподілу. Основні форми статистичних розподілів. Моменти статистичного розподілу. Характеристика асиметрії і ексцесу. Поняття варіації ознак. Показники оцінки варіації (розмах варіації, середнє лінійне відхилення, середнє квадратичне відхилення, дисперсія, коефіцієнти варіації – лінійний, квадратичний, осциляції). Загальна, міжгрупова і внутрішньогрупова дисперсія, правило їх додавання. Аналіз

подібності розподілів. Статистична оцінка параметрів розподілу. Закони розподілу вибірових характеристик. Графічне зображення рядів розподілу.

Тема 7. Вибірковий метод. Загальне поняття вибіркового методу статистичного спостереження. Теоретичні основи вибіркового методу. Переваги та недоліки вибіркового дослідження. Генеральна та вибіркова сукупності. Репрезентативність. Теорія імовірності як теоретична основа вибіркового методу. Організація вибіркового спостереження. Етапи проведення вибіркового дослідження. Визначення генеральної та вибіркової сукупності для конкретних видів статистичного дослідження. Обсяг вибірки. Способи відбору одиниць до вибіркової сукупності: випадковий, цілеспрямований, механічний, серійний (кластерний), багатоступеневий (комбінований), типовий, метод квот, стихійної вибірки, метод «снігового клубка» та ін. Схеми відбору: повторний і безповторний. Помилки вибіркового спостереження, їх визначення при різних способах відбору. Помилки репрезентативності: систематичні, випадкові. Середня та гранична помилки вибірки. Поширення вибірових даних на генеральну сукупність: прямий розрахунок, метод коефіцієнтів.

Тема 8. Статистичні методи вимірювання взаємозв'язків. Факторні та результативні ознаки. Однофакторний та багатфакторний (множинний) зв'язок між показниками. Прямий та обернений зв'язок між показниками. Функціональний та стохастичний зв'язок. Кореляційний зв'язок (прямолінійний та криволінійний). Види взаємозв'язків соціально-економічних явищ. Статистичні методи вивчення різних видів взаємозв'язків. Аналітичне групування. Дисперсійний аналіз. Основні завдання дисперсійного аналізу. Загальнотеоретичні основи дисперсійного методу аналізу. Алгоритм однофакторного дисперсійного аналізу; алгоритм двофакторного дисперсійного аналізу. Кореляційно-регресійний аналіз: однофакторний, двофакторний та багатфакторний. Завдання та загальнотеоретичні основи кореляційно-регресійного методу аналізу. Етапи проведення кореляційно-регресійного аналізу. Рівняння регресії, визначення його параметрів. Криволінійна регресія. Коефіцієнт кореляції, його оцінка. Оцінка достовірності виявленого зв'язку. Інтерпретація розрахованих під час аналізу статистичних характеристик методу.

Тема 9. Аналіз динаміки. Статистичні ряди динаміки, їх види та правила побудови. Види рядів динаміки: абсолютних, відносних та середніх величин; одно- та багатовимірні ряди, паралельні, ряди взаємопов'язаних величин. Аналітичні показники рядів динаміки (абсолютний приріст, коефіцієнт та темп зростання, темп приросту, абсолютне значення 1% приросту): базисні, ланцюгові та середні. Середні показники динамічного ряду. Поняття тенденції розвитку. Побудова динамічних рядів – об'єднання попередніх результатів дослідження з новими даними. Прийоми аналізу рядів динаміки: укрупнення періодів; ковзна середня; аналітичне вирівнювання. Характеристика основної

тенденції. Прийоми обробки динамічних рядів: приведення до однієї основи, змикання ряду, екстраполяція, інтерполяція. Особливості кореляційного аналізу ряду динаміки. Статистичні прийоми виміру сезонних коливань. Коефіцієнти сезонності.

Тема 10. Індексний метод. Статистичні індекси, методика їх обчислення та зміст. Завдання індексного аналізу. Індивідуальні та загальні індекси. Територіальні індекси, особливості їх обчислення. Агрегатний індекс як основна форма індексу. Індексована величина. Елімінована величина. База порівняння. Середньозважені індекси. Середні арифметичні та гармонійні індекси. Система індексів для характеристики динаміки складного явища. Індексні ряди. Індекс середніх величин. Ряди індексів цін. Індекс вартості продукції. Індекс витрат. Трудові індекси. Взаємозв'язок між окремими соціально-економічними індексами.

Рекомендована література

1. Опря А. Т., Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Кононенко Ж. А. Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань): навч. посібник. 2-ге вид., перер. і допов. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 536 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/523> (дата звернення: 10.08.2020).

2. Опря А.Т. Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань) : навч. посібн. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 447 с.

допоміжні:

1. Белова І. В. Банківська статистика : навч. посібник для студентів ВНЗ, які навчаються за освіт.-проф. програмою бакалавр з напрямом підгот. «Фінанси і кредит». Суми : Унів. кн., 2014. 430 с.

2. Василик О. І., Яковенко Т. О. Лекції з теорії і методів вибірових обстежень : навч. посібник для студентів-магістрів. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2010. 207 с.

3. Гаркуша Н. М., Польова Т. В., Гаркуша Н. М. Соціально-економічна статистика : навч. посібник. 3-тє вид., випр. і доп. Харків: Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. 2013. 374 с.

4. Гончар О. В. Забезпечення якості статистичної інформації: методологія та організація : монографія. Київ: Формат, 2011. 369 с.

5. Горкавий В. К. Статистика: навч. посібник. Київ : Алерта, 2012. 608 с.

6. Єріна А. М., Пальян З. О. Статистика : підручник. Київ: КНЕУ, 2010. 351 с.

7. Кілей Ю. Г. Соціальна статистика : навч. посібник. Чернівці : Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, Рута, 2011. 240 с.

8. Ковтун Н. В. Теорія статистики : підручник. Київ : Знання, 2012. 399 с.

9. Кондратьєв А. Ю. Суб'єкти адміністративно-правового регулювання державної статистики в Україні. Право і суспільство . 2014. № 1. С. 118-123. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pis_2014_1_25.pdf (дата звернення: 10.08.2020).

10. Кулинич О. І., Кулинич Р. О. Теорія статистики : підручник. 6-те видання, перероб. і доп. Київ : Знання, 2013. 239 с.
11. Малюга Н. М., Іваненко В. О., Столяренко О. М., Травін В. В., Легенчук С. Ф. / ред. Ф. Ф. Бутинець. Статистика : навч. посібник для студентів ВНЗ. 2-ге вид., переробл. і доповн. Житомир: Житомир. держ. технол. ун-т. 2013. 335 с.
12. Мальчик М. В., Галашко С. І., Пелех А. І. Фінансова статистика: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 184 с.
13. Матковський С. О., Гринькевич О. С., Сорочак О. З., Крамченко Л. І., Прокопович-Павлюк І. В. / ред. С. О. Матковський. Статистика підприємств : навч. посібник. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Алерта, 2013. 557 с.
14. Матковський С. О., Марець О. Р. Теорія статистики : навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. Київ: Знання, 2010. 534 с.
15. Момотюк Л. Є. Статистика фінансів: методологія та практика : монографія. Київ Нац. акад. статистики, обліку та аудиту, 2013. 429 с.
16. Мормоза А. Т. Економічна статистика: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 602 с.
17. Моторин Р. М., Чекотовський Є. В. Статистика для економістів : навч. посібник. 2-ге вид., виправ. і допов. Київ: Знання, 2011. 429 с.
18. Парфенцева Н. О., Кулинич Р. О. Статистичне вивчення соціально-економічного розвитку України : підручник. Київ : Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. 2011. 454 с.
19. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 р. № 2614-ХІІ / Верховна Рада України. URL: [http:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12) (дата звернення: 10.08.2020).
20. Рощик І. А. Соціально-економічна статистика : навч. посібник. Рівне: Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. 2010. 339 с.
21. Саврас І. З. Статистичні методи в державному управлінні : навчальний посібник. Львів: Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. 2010. 132 с.
22. Сидорова А. В., Кіосак Я. В. Міжнародна статистика : підручник для студентів екон. спец. Донецьк : Донец. нац. ун-т. Каштан, 2013. 383 с.
23. Солодухін С. В., Ісаєнко О. М., Хорошун В. В. Методи економіко-статистичних досліджень : навч. посібник для студ. ВНЗ. Запоріжжя : Запоріж. держ. інж. акад. 2012. 132 с.
24. Стешенко В. С. Переписи населення. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наук. думка, 2011. Т. 8 : Па-Прик. 130 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Perensusy_naseleennia (дата звернення: 10.08.2020).
25. Ткач Є. І., Сторожук В. П. Загальна теорія статистики: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 442 с.
26. Толбатов Ю. А. Статистика засобами Excel: навч. посібник. Київ : Університет «Україна», 2013. 326 с.

27. Тринько Р. І., Стадник Р. І. Основи теоретичної і прикладної статистики : навч. посібник. Київ : Знання, 2011. 397 с.
28. Чекотовський Е. В. Історія статистичної науки : навч. посібник. Київ : Знання, 2011. 495 с.
29. Чекотовський Е. В. Статистичні методи на основі Microsoft Excel 2016: навч. посібник. Київ : Знання, 2018. 408 с.
30. Яркіна Н. М. Статистика : навч. посібник. Київ : Університет «Україна», 2012. 258 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Критерії оцінки фахового вступного випробування.....	5
Зміст фахового вступного випробування в розрізі дисциплін.....	6
Дисципліна «Основи економіки».....	6
Дисципліна «Основи менеджменту».....	10
Дисципліна «Статистика».....	15